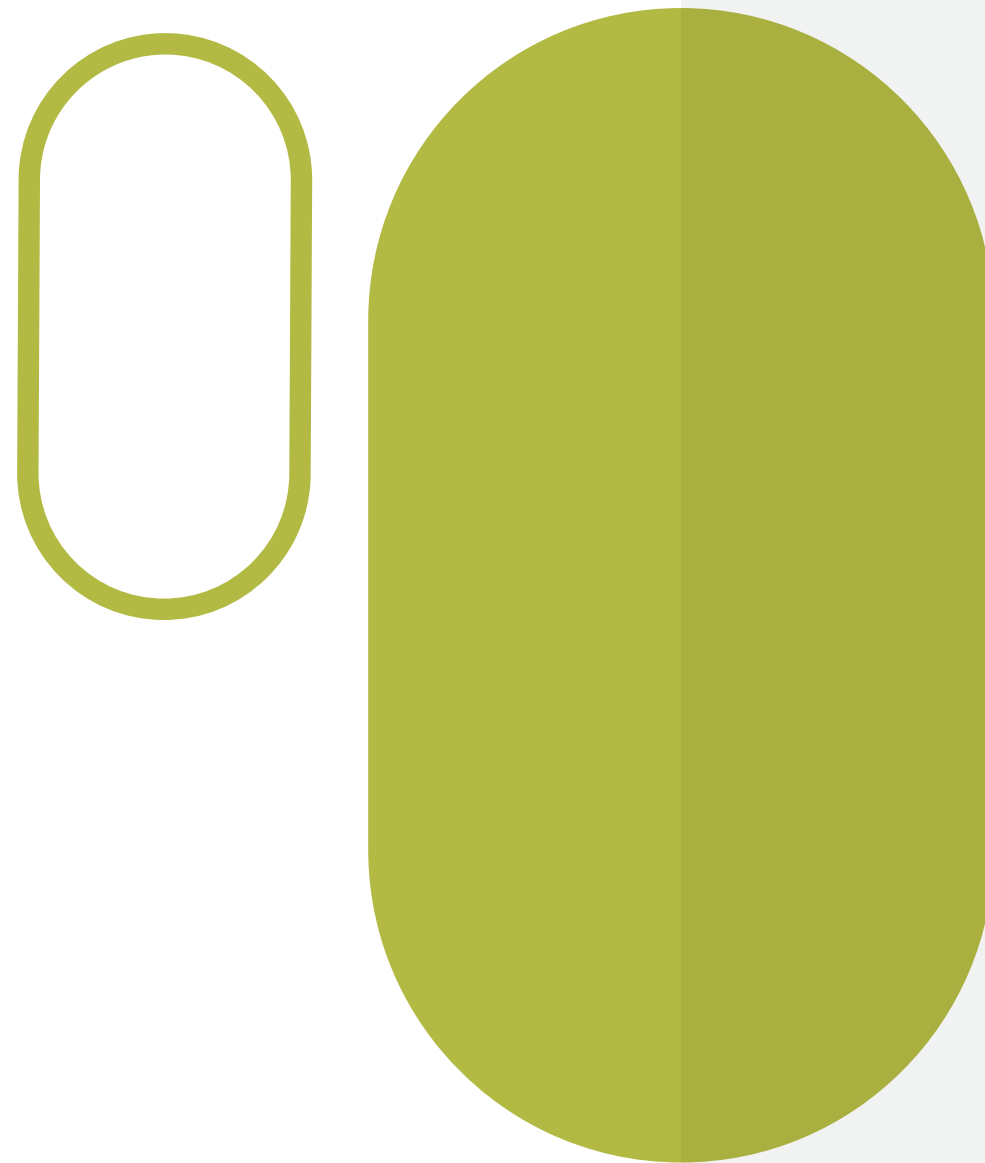

Kako globalne politike protiv pranja novca i finansiranja terorizma utiču na rad nevladinih organizacija?

Sadržaja

Šta je Radna grupa za finansijsku akciju (FATF)?	5
Šta FATF preporuka 8 znači za nevladine organizacije?	6
Zakon o slobodi udruživanja u nevladine organizacije na Kosovu	10
Tretman NVO na Kosovu kao entiteta koji izveštavaju	11
Identifikacija "Stvarnog Vlasnika" u NVO	13
Kako se zaštititi od mogućih zloupotreba za finansiranje terorizma?	15

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Norwegian Ministry of Foreign Affairs

Ova publikacija je nastala uz podršku Globalnog programa „Borba protiv nedozvoljenih finansijskih tokova“ koji sprovodi GIZ, a uz finansijsku podršku nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj, kao i norveškog Ministarstva spoljnih poslova.

Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost CiviKos platforme i ne odražava stavove GIZ-a, nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj ili norveškog Ministarstva spoljnih poslova.

Ovu brošuru je pripremila Platforma CiviKos, uz podršku organizacije Human Security Collective i finansira GIZ. Brošura sadrži informacije o tome kako Radna grupa za finansijsku akciju (FATF) razvija preporuke, a samim tim i globalne politike, protiv pranja novca i finansiranja terorizma i kako one utiču na rad nevladinih organizacija (NVO).

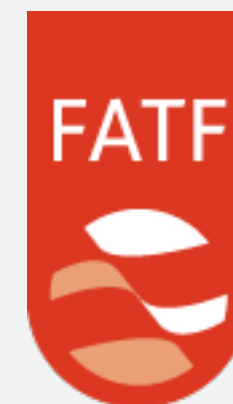
Prema FATF-u, protok novca u i kroz nevladine organizacije smatra se potencijalnim izvorom finansiranja terorizma. Stoga, FATF zahteva od vlade da zaštite NVO sektor od zloupotrebe i abuziranja za finansijske zločine implementacijom regulatornog režima koji se na adekvatan i efikasan način bavi rizicima finansiranja terorizma u ovom sektoru. Ovo je ponovo uspostavljeno nakon terorističkih napada 11. septembra u SAD.

Na Kosovu, nevladine organizacije i dalje ostaju subjekti koji izveštavaju u Zakonu o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma, kao i da su se poslednjih godina suočile sa mnogim problemima u pristupu bankarskim uslugama, kao što su: **zatvaranje bankovnih računa bez upozorenja, zahtev da osnivači NVO budu prisutni pri otvaranju i održavanju računa u banci, povećanje iznosa naknade za održavanje samo za račune NVO, itd.**

Šta je Radna grupa za finansijsku akciju (FATF)?¹

Radna grupa za finansijsku akciju (FATF) osnovana je 1989. godine sa sedištem u Parizu i vodi globalnu akciju u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma. To telo od 39 članova postavlja međunarodne standarde kako bi osiguralo da nacionalne vlasti mogu delotvorno progoniti nezakonita sredstva povezana sa trgovinom drogom, ilegalnom trgovinom oružjem, sajber prevarama i drugim teškim zločinima.

FATF istražuje kako se pere novac i finansira terorizam, promoviše globalne standarde za ublažavanje rizika i procenjuje da li zemlje poduzimaju efikasne mere. Ukupno, više od 200 zemalja i jurisdikcija se obavezalo da će sprovesti FATF-ove standarde kao deo koordinisanog globalnog odgovora na sprečavanje organiziranog kriminala, korupcije i terorizma. Zemlje i jurisdikcije se ocenjuju uz pomoć devet organizacija pridruženih članica FATF-a i drugih globalnih partnera, MMF-a i Svetske banke.

FATF-ovo telo za donošenje odluka, FATF-ov plenarni sastanak, sastaje se tri puta godišnje i poziva zemlje na odgovornost ako se ne pridržavaju Standarda. Ako zemlja više puta ne sprovodi FATF standarde, onda se može nazvati „Jurisdikcijom pod povećanim nadzorom“ ili „Jurisdikcijom visokog rizika“. One se često vanjski nazivaju „sive i crne liste“.

¹ <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf.html>

Šta FATF preporuka 8 znači za nevladine organizacije?

Od 40 preporuka FATF-a, Preporuka 8 je posvećena samo nevladinim organizacijama. Ova preporuka navodi skup zahteva za regulisanje neprofitnog sektora u celini radi veće transparentnosti i odgovornosti. Prema standardima FATF-a, protok novca u i kroz nevladine organizacije smatraju se potencijalnim izvorom finansiranja terorizma. Od vlade se traži da zaštiti NVO sektor od zloupotrebe ili abuziranja za finansijski kriminal implementacijom regulatornog režima koji se na adekvatan i efikasan način bavi rizicima finansiranja terorizma u ovom sektoru.

Preporuka 8 je revidirana 2016. godine, nakon kontinuiranog lobiranja i zagovaranja od strane Globalne koalicije nevladinih organizacija² o FATF-u, što je rezultiralo uklanjanjem dugogodišnjeg karakterizacijom neprofitnih organizacija kao "posebno ranjivih" na terorističke zloupotrebe. Prethodni jezik je doveo do prekomerne regulacije i neprikladnih ograničenja za nevladine organizacije, ometajući njihov legitiman i suštinski rad širom sveta.

Prema preporukama FATF-a, države bi trebalo da preduzmu obrazovne akcije kako bi podigle svest nevladinih organizacija u ovoj oblasti.

Neke od radnji koje bi države trebale da preduzmu su³:

Izvršiti procenu rizika NVO sektora koja identifikuje rizik od terorističkog zlostavljanja;

Pregled trenutnih zakona, propisa i samoregulatornih programa kako bi se videlo da li se bave identifikovanim rizicima;

Osigurati da su predložene mere proporcionalne sa identifikovanim rizikom i ne ograničavaju rad NVO;

Stvoriti rezultate koji su u skladu sa međunarodnim obavezama za zaštitu sloboda i ljudskih prava.

² <https://fatfplatform.org/>

³ https://ufr.gov.mk/wp-content/uploads/2020/05/KONEKT-Priracnik-za-SPP-FT_ENG.pdf

Revizija Preporuke 8

Nova formulacija Preporuke 8 jasno je prepoznala da nisu sve nevladine organizacije rizična i naložila je zemljama da zauzmu **pristup zasnovan na riziku** kada razmatraju mere finansiranja terorizma.

FATF, više nego ikada ranije, gura vlade da izvrše nacionalnu procenu rizika od pranja novca (PN) i finansiranja terorizma (FT). FATF poziva zemlje da **identifikuju, procene i spoznaju** rizike PN/FT sa kojima se suočavaju i naglašava da zemlje takođe treba da odrede **organ** ili **mehanizam** za koordinaciju aktivnosti procene rizika. Svrha standarda je da osigura da zemlje mogu efikasno ublažiti svoje rizike PN/FT, a procena rizika je jasno namenjena da posluži kao osnova za primenu pristupa zasnovanog na riziku, odnosno da osigura da mere budu proporcionalne sa identifikovanim rizicima.

Principi pristupa zasnovanog na riziku su:

Zasnivanje na dokazima;

Uključivanje NVO u proces;

Proporcionalnost ili konkretne radnje proporcionalne sa identifikovanim rizicima.

Pristup zasnovan na riziku

FATF naglašava sprovođenje pristupa zasnovanog na riziku za regulisanje sektora, tako da ne utiče na legitimne aktivnosti nevladinih organizacija. Međutim, implementacija standarda na nacionalnom nivou nije uvek bila zasnovana na riziku ili proporcionalna, već pristup koji dovodi do neželjenih posledica po sektor, uključujući operativne poteškoće koje utiču na slobodu udruživanja i izražavanja, kao i probleme u finansijskom pristupu.

Tendencija mnogih vlada je da **prekomerno regulišu** NVO sektor i imaju jedinstven pristup za sve NVO, umesto **pristupa zasnovan na riziku**. To nije efikasno ni za vladu u smislu njenog mandata za zakone o PN/FT, niti za nevladine organizacije u smislu njihovog svakodnevnog rada.

Nevladine organizacije širom sveta suočile su se sa operativnim i zakonskim ograničenjima. Ovo je negativno uticalo na sposobnost NVO da sprovode aktivnosti i zaštite potrebe korisnika, posebno u kriznim ili konfliktnim područjima.

Da bi se uskladile sa standardima FATF-a, države više ne mogu usvajati široke propise koji utiču na sve nevladine organizacije tvrdeći da je celi sektor ugrožen.

Umesto toga, države bi trebalo da koriste proces procene rizika da identifikuju specifične NVO u riziku, a zatim da preduzmu odgovarajuće zakonodavne ili druge mere, proporcionalne riziku i usmerene samo na NVO koje su u riziku. Ovo je takođe osnova nove FATF/MONEYVAL metodologije procene koja proverava da li su zemlje preduzele pristup prema NVO-ima zasnovan na riziku.

Primeri prekomernog regulisanja NVO sektora

Ograničenja pri osnivanju organizacija: Uvođenje teških uslova za licenciranje i upravljanje;

Ograničenja u mogućnosti zagovaranja promena: Ograničavanje mogućnosti NVO-a da se udruže i etiketiranje branitelja ljudskih prava kao terorista.

Pravne barijere koje ometaju mogućnost NVO da pristupe stranim finansijskim resursima u obliku raznih grantova i donacija.

Teški zahtevi za izveštavanje.

Ograničenja za nevladine organizacije od strane komercijalnih banaka na bankarske usluge.

Zakon o slobodi udruživanja u nevladine organizacije na Kosovu

Sloboda udruživanja na Kosovu je sloboda zagarantovana Ustavom i regulisana Zakon br.06/L-043 o slobodi udruživanja u nevladinim organizacijama⁴.

Prema ovom zakonu, usvojenom u aprilu 2019. godine, postoje tri oblika registracije:

Udruženje

Fondacija

Institut

Najviši organ odlučivanja u NVO, u zavisnosti od oblika registracije, je:

Za Udruženje
Zbor članova

Za fondacije i institute
Upravni odbor

Osnivači organizacije nemaju vodeću ulogu u organizaciji, osim u slučajevima kada su na funkciji člana Skupštine ili Odbora organizacije ista lica koja su osnovala NVO.

Zakon o slobodi udruživanja obavezuje sve nevladine organizacije da svoje finansijske transakcije obavljaju preko licenciranih bankarskih institucija.

⁴ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=19055>

Tretman NVO na Kosovu kao entiteta koji izveštavaju

Na Kosovu se nevladine organizacije i dalje tretiraju kao subjekti koji izveštavaju, a nevladine organizacije na Kosovu su subjekti koji izveštavaju prema Zakon br.05/ L -096 O sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma⁵. Kao izveštajni subjekti, NVO su dužne da preduzmu mere i uspostave kontrole za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Član 29. Specifične obaveze NVO-a

1. Svi prihodi i rashodi NVO-a obavljaju se preko banaka i finansijskih institucija licenciranih od CBK-a, na bankovnom računu koji je otvoren na ime NVO-a, sa izuzetkom onoga što je predviđeno u stavu 2. ovog člana.

2. NVO mogu:

2.1. primati doprinose u gotovini u vrednosti koja ne prelazi iznos od petsto (500) evra ili odgovarajuću vrednost u stranoj valuti, iz jednog jedinog izvora u toku jednog (1) dana. Ukupan iznos primljenog doprinosa, u skladu sa ovim stavom, tokom godine ne sme preći vrednost od hiljadu (1.000) evra.

2.2. plaćati/dati jednom primaocu gotovinu koja ne prelazi iznos od petsto (500) evra ili odgovarajuću vrednost u stranoj valuti, tokom jednog (1) dana. Ukupan iznos plaćanja prema ovom stavu u toku godine ne sme prekoračiti iznos od pet hiljada (5.000) evra.

3. NVO će voditi finansijske podatke/knjige računovodstva koje dokumentuju sve prihode i rashode. Ovi podaci će identifikovati prihod po izvoru, iznosu i načinu plaćanja, kao i identifikovati uplaćeni iznos od strane primaoca, namenu korišćenja sredstava i način isplate. Dokumenti za finansijske podatke čuvaju se pet (5) godina i biće dostupni na zahtev FOJ-K i nadležnog organa prema Zakonu o slobodi udruživanja u nevladine organizacije.

4. NVO izveštava FOJ-K, u skladu sa odredbama podstava 1.1. člana 26. ovog zakona, za sve akte ili sumnjive transakcije u roku od dvadeset četiri (24) sata od trenutka kada je akt ili transakcija identifikovana kao sumnjiva.

⁵ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12540>

5. Prilikom podnošenja godišnjeg izveštaja u skladu sa odgovarajućim Zakonom o slobodi udruživanja u nevladinim organizacijama, NVO će u izveštaju objaviti detalje i informacije iz stava 2. ovog člana.

6. Bez obzira na bilo koju drugu zakonsku odredbu, izveštaj koje podnose nevladine organizacije u skladu sa Zakonom o slobodi udruživanja u nevladine organizacije, biće dostupni na zahtev FOJ-K.

7. Ovlašćeni predstavnik prema Zakonu o slobodi udruživanja u nevladinim organizacijama u načelu je službenik usklađenosti kontakt osoba sa FOJ-K, osim ako NVO to pismenom odlukom ne odredi drugačije bilo koji drugi direktor, službenik ili drugog zaposlenog u NVO i uredno obaveštava FOJ-K o tome. Ovlašćeni predstavnik koji priprema ili dostavlja izveštaje u skladu sa ovim zakonom obavezan je odredbama stava 4. člana 26. ovog zakona.

8. U skladu sa svojim obavezama kao izveštajnih subjekata prema ovom zakonu, članovi odbora i osoblje odgovorno za upravljanje NVO prema Zakonu o slobodi udruživanja u nevladine organizacije će preduzeti odgovarajuće mere dužne pažnje kako bi osigurale da NVO neće se koristiti za pranje novca ili kao kanali distribucije sredstava ili resursa pojedincima ili subjektima povezanim sa terorističkim grupama ili organizacijama.

9. FOJ-K i sektorski nadzorni organ mogu usvojiti, izmeniti ili ukinuti podzakonske akte u skladu sa politikama, ciljevima i svrhama ovog zakona, kako se primenjuju na nevladine organizacije u skladu sa stavom 2. člana 66. ovog zakona.

Identifikacija "Stvarnog Vlasnika" u NVO

Više država takođe nameće zahtev za identifikaciju stvarnog vlasnika nevladinim organizacijama, iako su NVO osnovane veoma drugačije od drugih profitnih entiteta. "Neprofitni" princip koji se primenjuje na NVO-e obavezuje ih da svoje prihode koriste za postizanje svoje misije i ciljeva, a ne da ih dele liderima, deoničarima ili članovima organizacije. Stoga, uzimajući u obzir prirodu delovanja, u principu, NVO nemaju stvarnog vlasnika. Međutim, svaka nevladina organizacija, bez obzira na način registracije, ima uspostavljenu kontrolnu strukturu koja je odgovorna za rad organizacije, a ta struktura rukovođenja mora biti dostupna državnim organima. Minimalni je zakonski uslov da svaka organizacija ima ovlašćenog predstavnika i strukturu za donošenje odluka, kao što je Skupština članova udruženja ili Odbor za fondacije i institute. Ovo pitanje je takođe regulisano članom 12. Zakona o slobodi udruživanja u nevladine organizacije na Kosovu.

Član 12. Princip neprofitabilnosti

1. NVO ne deli neto zarade ili profit bilo kom licu.

2. Imovina, prihodi i profit NVO-a koriste se za podršku neprofitabilnih ciljeva postavljenim za organizaciju.

3. Imovina, prihodi i profit NVO-a ne mogu se koristiti za ostvarivanje dobiti, direktno ili indirektno, nekom od osnivača, direktora, zvaničnika, člana, zaposlenog ili donatora NVO-a, osim plate za lica koja obavljaju poslove za organizacija.

Iako na Kosovu sa Zakonom br. 06/L-043 o slobodi udruživanja u nevladinim organizacijama, ovlašćeno lice je odgovorno za otvaranje i održavanje bankovnog računa i ima ovlašćenje da zastupa pravno lice, u 2021. ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO MF (FOJ-K) 2021 ZA STVARNOG VLASNIKA ZA SUBJEKTE IZVJEŠTAVANJA⁶ Identifikacija stvarnih vlasnika NVO regulisana je članom 8:

Član 8. Identifikacija stvarnih vlasnika NVO

1. Za nevladine organizacije osnovana na osnovu Zakona o slobodi udruženja u nevladinim organizacijama na Kosovu, izveštajni subjekti u cilju identifikacije i verifikacije stvarnog korisnika će sprovesti mere dužne pažnje za identifikaciju upravljačka struktura NVO, predsedavajući skupštine za udruženja (kada je primenjivo), članovi odbora direktora i izvršno rukovodstvo.

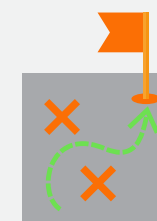
2. Ovlašćeni predstavnik prema Zakonu o slobodi udruživanja u nevladine organizacije na Kosovu, je odgovorno lice za pružanje informacija prema stavu 1. ovog člana.

⁶ https://fiu.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/07/UDHEZIM_ADMINISTRATIV_MF_NjIF-K_Nr_01-2021.pdf

Kako se zaštititi od mogućih zloupotreba za finansiranje terorizma?

Da bi se nevladine organizacije zaštitile od potencijalnih zloupotreba za finansiranje terorizma, preporučuje se da nevladine organizacije slede osnovne principe dobrog upravljanja, transparentnosti i odgovornosti, kao što su:

Misija i vrednosti- Pridržavajte se misije koju ste odredili i promovišite vrednosti demokratije, jednakosti i transparentnosti.

Donošenje odluka u organizaciji - Organizacija treba da ima jasnu strukturu odlučivanja u kojoj je više od jedne osobe uključeno u procese donošenja odluka. Promovisati principe demokratije, nediskriminacije na polnoj osnovi, etničke pripadnosti, vere, itd.

Finansijska transparentnost i odgovornost - Preporučuje se da organizacija objavi javnosti svoje finansijske izvore kao i godišnje finansijske izveštaje.

Jasna politika protiv korupcije - Organizaciji se preporučuje da ima jasne politike prikupljanja sredstava, koje se jasno odnose na prevenciju korupcije, sukoba interesa, kao i jasne mehanizme za prijavu eventualnih zloupotreba.

www.civikos.net
info@civikos.net